

Verenigde Staten in de Tweede Wereldoorlog te betrekken, is eveneens zeer de moeite waard om te lezen.

Maar wat eigenlijk niet? In een vlag van jeugdige overmoed heb ik in mijn jonge jaren de verzamelde memoires van Churchill aangeschaft. De twaalf dikke delen staan nog ongelezen in de boekenkast. Toch maar lezen zodra ik er tijd voor heb. De *Churchill Factor* is een prachtig boek dat leest als een vlot geschreven roman. Het is bijna jammer dat we nog les moeten geven, want dit boek lees je het liefst in één ruk uit...

Gert Moleman

MOOIE VERHALEN EN LEUKE WEETJES OVER HOLLANDSE SJACHERAARS

Jacobse en Van Es. De bekende typetjes van Kees van Kooten en Wim de Bie. Hagenezen, aspirant-politici, maar bovenal 'vrije jongens': sjacheraars die het niet zo nauw nemen met de wet om een leuk zakcentje te verdienen. Volgens Cordula Rooijendijk is deze handelswijze kenmerkend voor de Nederlandse handelaar. In haar nieuwe boek *Vrije jongens. Een geschiedenis van de Nederlandse handel* laat Rooijendijk zien hoe door de eeuwen heen Nederlandse handelaren op allerlei manieren de wet aan hun laars laptten om maar winst te behalen. Zoals Louis de Geer (1587-1652), de 'kanonnen-

koning', die op eigen kosten een vloot uitrustte om de Denen, die zijn handel schaadden, een lesje te leren. Dit zeer tegen de zin van Nederlandse Staten-Generaal. Of Anthony van Hoboken (1756-1850), de Rotterdamse handelsmagnaat, die veel geld verdiende met de verboden handel in slaven. Het levert allemaal mooie verhalen op, die helder zijn opgeschreven. Rooijendijk weet hoe ze een verhaal moet vertellen. De zinnen zijn kort, moeilijke begrippen worden uitgelegd en er is de nodige aandacht voor geuren, kleuren en geluid; het verleden wordt bijna tastbaar. Rooijendijks verteltrant heeft helaas ook een negatieve zijde. Juist omdat ze zo veel aandacht besteedt aan kleding, gewoontes en geografische details verdwijnen de grote verbanden. Sterker nog, Rooijendijks centrale thesis vinden we pas tegen het einde van haar boek, in de vorm van een nogal clichématige conclusie. Die conclusie luidt dat de Nederlandse handelsmentaliteit gekenmerkt werd, en nog steeds wordt, door een onverbidde streven naar winst. Maar in hoeverre is dat streven een eigenschap die typisch is voor de Nederlandse koopman? Streven Franse of Engelse handelaren niet ook naar winst, of in mindere mate? De financiële crisis van 2008, mede veroorzaakt door de hebzucht van financiële handelaren wereldwijd, duidt in die richting. En speelt Nederland inderdaad nog steeds een belangrijke rol op de wereldmarkt vanwege de niets en niemand ontziende handelsmentaliteit van zijn koopmannen? Spelen zaken als geografie of een goed opgeleide bevolking niet een minstens even belangrijke rol? Het is jammer dat de auteur afsluit met dergelijke stereotypeeringen. Het doet, samen met de nodige historische slordigheden,

afbreuk aan een goedgeschreven en informatief boek. Zo is het Mauritshuis in Den Haag niet gebouwd in opdracht van prins Maurits van Oranje-Nassau, maar in opdracht van zijn achterneef, graaf Johan Maurits van Nassau-Siegen (pagina 161). En in 1672 was het volk niet 'radeloos' en de regering 'redeloos', maar was juist precies het omgekeerde het geval (pagina 207). Dergelijke slordigheden kunnen overigens ook de uitgever worden verweten die de uitspraken van de auteur beter had kunnen controleren. De hierboven genoemde tekortkomingen reduceert *Vrije jongens* vooral tot een bron van vermakelijke anekdotes en leuke weetjes. Door het wisselende perspectief van toen en nu en de uitgebreide stadsbeschrijvingen laat het boek zich ook lezen als een moderne reisgids. Voor een meer genuanceerde en inhoudelijk betere geschiedenis van de Nederlandse handel moeten we ergens anders te rade gaan.

Jaap Nieuwstraten ■

VRIJE JONGENS. EEN GESCHIEDENIS VAN DE NEDERLANDSE HANDEL. Cordula Rooijendijk (Atlas Contact, A'dam/Antwerpen 2014), 318 blz., € 21,99